

СТАНОВИЩЕ

от

Проф. Елена Грозева Желева, дп
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна,
Филиал Сливен, Катедра „Здравни грижи“
e-mail: ejeleva@abv.bg, elena.zheleva@mu-varna.bg

Определена за член на научно жури съгласно:
Заповед № Р-1248/27.05.2022г. на Ректора на МУ - Пловдив

Относно дисертационен труд на тема: **„Продължаващото обучение като средство за повишаване на професионалната компетентност на медицинските лаборанти“** за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор“** в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, научна специалност: **„Управление на здравните грижи“**.

Автор: **Катя Стефанова Кичукова**, докторант на самостоятелна подготовка в Катедра „Управление на здравните грижи“, ФОЗ, МУ-Пловдив.

Научни ръководители: **Проф. Биянка Торнъова, д.п.**
Доц. Тания Танева, д.п.с.

1. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕДУРАТА И ДОКТОРАНТА

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с изискванията по процедурата за придобиване на ОНС **„Доктор“** в Медицински университет – Пловдив и Правилника на МУ-Пловдив, включва всички необходими документи на процедурата за защита на дисертационен труд. Докторантката е представила три публикации, свързани с дисертационния труд.

Катя Кичукова от месец август 1989г. до месец февруари 2001г. работи като медицински лаборант в Клиничната лаборатория на Общинската болница в гр. Котел; от месец март 2001г. до месец август 2009г. е медицински лаборант в Централната клинична лаборатория към МБАЛ АД „Проф. д-р Стоян Киркович“ в гр. Стара Загора. От месец септември 2009г. работи със специалност **„Медицински лаборант“** като преподавател в Медицинския колеж на Тракийски университет – Стара Загора, а от месец август 2016 г. до настоящия момент работи като старши преподавател. Тя участва активно в обучението на студенти от специалностите **„Медицински лаборант“**. Ръководи занятия на студенти от специалността в I, II и III курс по учебните дисциплини: Учебно-практически занятия по **„Клинична лаборатория“** и Избираемата дисциплина **„Качествен контрол в лабораторната практика“** с III курс. Води клинична практика на студенти от специалността.

Завършва с отличен успех през 1989г. ГПЗЕ **„Захари Стоянов“** гр. Сливен, УПК ИПЗКССО гр. Пловдив, специалност **„Медицински лаборант“**. От 2004г. до 2007г. в Тракийски университет - гр. Стара Загора, Медицински факултет се обучава на ОКС **„Бакалавър“**, специалност **„Управление на здравните грижи“**. А през периода 2011г. - 2012г. в Медицински университет - Пловдив придобива ОКС **„Магистър“** с професионална квалификация **„Ръководител на здравните грижи и преподавател по практика“**.

2. АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТИКАТА

Дисертационният труд „Продължаващото обучение като средство за повишаване на професионалната компетентност на медицинските лаборанти” е посветен на особено значим и глобален проблем в съвременното обучение на специалистите –медицински лаборанти.

Темата е актуална и практически е ориентирана към увеличаване на информираността по проблема и идеите за образованието за възрастните, както и ученето през целия живот като средство за повишаване на професионалната компетентност на медицинските лаборанти.

Спецификата на изследването изисква формиране на мотивация за учене и продължаващо обучение. Обучението за възрастни заема важно място в медицинското образование – базово и следдипломно. Една от основните цели на програмата за учене през целия живот е, то да допринесе за личностното развитие на специалиста.

В съвременните условия изискванията от високо професионална подготовка, квалификация и придобити личностни и професионални качества на медицинските лаборанти се повишават. Новите диагностични и лечебни технологии в здравеопазването налага продължаващото обучение на медицинските лаборанти да е непрекъснат процес за повишаване на професионалните им компетенции и квалификация.

Развитието на лабораторната диагностика днес е впечатляващо. Бързото ѝ навлизане в здравеопазването налага използването на нови диагностични методи и апаратура, въвеждат се нови лабораторни показатели. Това изисква продължаващото обучение сред медицинските лаборанти да бъде непрекъснат процес на придобиване на нови знания и умения, за попълване на информационния дефицит и предотвратяване на професионална неграмотност сред работещите медицински лаборанти. Необходимо е време за обучение на висококвалифицирани специалисти, които да осигуряват ефективно и навременно клиничното обслужване на пациентите.

Това издига потребността от постижения в професионалната подготовка на медицинските лаборанти, провеждане на научни изследвания и въвеждането на иновации в продължаващото обучение като средство за повишаване на професионалната им компетентност. Значимостта на дисертационния труд произтича от проучените и анализирани проблеми, касаещи продължаващото обучение като средство за повишаване на професионалната компетентност на медицинските лаборанти.

В този смисъл разработената от **Катя Кичукова** тема е актуална, дисертабилна и има своята научна стойност.

3. ПОЗНАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА

Докторантката познава много добре проблема, който изследва. Проучената литература е оценена творчески, което ѝ позволява да прави критичен анализ на теоретичните постановки. Литературният обзор, чрез който **Катя Кичукова** основно проучва проблема за продължаващото обучение като средство за повишаване на професионалната компетентност на медицинските лаборанти, е много обстоен. Теоретичните ѝ разсъждения са следствие от задълбоченото анализиране на 221 литературни източника, от които 122 на кирилица и 119 на латиница. Това ми дава основание да считам, че дисертантката е много добре осведомена по разглежданата проблематика.

Литературните източниците са от последните 10 години и отговарят на изискването за съвременност и актуалност.

4. МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

За постигане целта на дисертационния труд авторката е използвала оригинална изследователска методика, съдържаща изследователски методи – **социологически** и **статистически**. Проведеното изследване завършва с математико-статистическа обработка на данните. Използваният **социологически метод** е чрез пряка групованкета за трите изследвани групи със специално разработени анкетни карти. Анкетните карти са система от въпросници и стандартизирани психологически тестове, адаптирани за популацията в България, както и разработени въпросници за конкретното проучване. Методическият инструментариум е организиран условно в 3 модула: „Социално – психологически“; „Личностно – психологически“; „Професионално – образователен“.

Изхождайки от целта и задачите на проучването, от обема и вида на данните са използвани **статистически методи**, основни **статистически анализи**: Т-тест на Стюдент-Фишер; Корелационен анализ; Факторен анализ; Коефициент на надеждност Cronbach α ; Процентен анализ на разпределението на отговорите.

Проучването е одобрено със Становище на Комисията по Научна етика към Медицински Университет – Пловдив.

Математико - статистическите методи за обработка и анализ на събраните данни са представени коректно. В проучването са включени три целеви групи: **I.** 42 студенти от първи и втори курс, специалност „Медицински лаборант“, обучаващи се в Медицинския колеж на Тракийски университет гр. Стара Загора; **II.** 111 медицински лаборанти от лаборатории в градовете Стара Загора, Казанлък, Сливен, Ямбол, Раднево. Изборът на лабораториите е на случаен принцип, с цел да бъдат обхванати такива към здравни структури (частни и държавни) и самостоятелни медико-диагностични лаборатории; **III.** 37 лабораторни лекари с различни клинични специалности, част от които и собственици на лаборатории. От тях 16,22% мъже и 78,38% жени.

Проучването е реализирано така, че позволява динамично проследяване.

5. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И ПРИНОСИТЕ

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията за докторска дисертация и е представен в общ обем от 192 страници. Дисертацията е композирана от увод; три глави: професионалната компетентност и продължаващото обучение като научни проблеми, основни приложими понятия; концепция на емпиричното изследване; анализ на резултатите от изследването на отношението към продължаващото обучение за медицинските лаборанти; обобщени изводи от емпиричното проучване; препоръки; приноси; литература; приложения.

Данните от проучването са илюстрирани с 38 фигури, 55 таблици и 3 приложения.

Във въведението /увода/, с изключителна убедителност докторантката поставя значимостта на разработваната проблематика, мотивира нейния избор и набелязва проблемите, които се изясняват в отделните части.

В литературният обзор /51 страници/ достатъчно изчерпателно са представени исторически данни за професионалната дейност на медицинските лаборанти като част от медицината и влиянието на промените в съвременния свят върху обучението и реализацията им. Разгледани са идеи, касаещи образованието на възрастните и ученето през целия им живот. Докторантката анализира основни понятия, приложими в ученето през целия живот. Университетското образование се разглежда като генератор на идеята за компетентност на базата на продължаващо образование, обучение и кариерно

развитие. Отделено е място и за професионалните компетенции в европейската и българската квалификационна рамка, както и спецификата на професионалната подготовка на медицинските лаборанти. Адекватно е разгледана нормативната уредба за организационните възможности на продължаващото обучение на медицински лаборанти, тяхната мотивация за професионална дейност и учене през целия живот.

Анализът на литературния обзор обобщава важността на проблема, който се определя от необходимостта на продължаващото обучение и образование, в рамките на професионалния живот на медицинските лаборанти. Акцентира се върху възможностите им за повишаване на професионалните компетенции, кариерно развитие и личностно усъвършенстване.

Целта и задачите на изследването са насочени към проучване и анализиране на субективните детерминанти, определящи необходимостта от продължаващото обучение като средство за повишаване на професионалната компетентност на практикуващите медицински лаборанти, студенти от специалността „Медицински лаборант“ и лабораторните лекари. Целта на предложения дисертационен труд е формулирана ясно и точно, като за нейното изпълнение са предвидени за решаване на 7 задачи.

Материалите и методите на дисертационното изследване са представени убедително от **Катя Кичукова** чрез изследователските методи, които са описани подробно, а основният инструментариум съответства изцяло на общата концепция на изследването. В логически план, подчинен на теоретичното проучване, се разработва експерименталната програма на докторантката. В представения дисертационен труд логично са изведени обект, предмет на изследване, хипотеза, основна цел, предвидените задачи за решаване.

В изложението с обем от 91 страници са представени резултатите и обсъждането на проведеното изследване от докторантката **Катя Кичукова**. То представлява същинската и най-важна част на дисертационния труд и включва анализът на резултатите от проведеното изследване и отношението на медицинските лаборанти към продължаващото обучение.

Данните от обширното проучване потвърждават, че медицинските лаборанти заявяват своята необходимост от продължаващо обучение като средство за повишаване на професионалната им компетентност. Субективните им преценки са повлияни от мотивацията за избор на професията, както и мотивацията за постижения и тенденцията за свързаност/отчуждение от професията. За необходимостта от продължаващо обучение при специалност „Медицински лаборанти“, най-силно влияние имат мотивите, които са свързани с разнообразието в работата и самостоятелността в професията, с възможностите за кариерно развитие, чувство за успех.

Докторантката доказва, че изборът на специалност и практикуване на професията са свързани с потребностите на специалистите от повишаване на професионалните им компетентности. Желанието за придобиване на по-висока образователно квалификационна степен и готовност за включване в продължаващото обучение имат за цел да повишат професионалните компетентности и кариерно развитие на медицинските лаборанти.

Задълбоченият и обобщен анализ на резултатите от проучването, дава възможност на **Катя Кичукова** да разглежда продължаващото обучение като условие за израстване в йерархията на специалността. Медицинските лаборанти считат, че разкриването на профилирана специализация е крайно необходимо и като причина посочват повишените изисквания към тях и недостигът им на пазара на труда. Убедени са, че специализацията, би ги направила по-успешни и декларират готовност за започване.

Докторантката споделя готовността си да апробира в практиката разкриването на профилирана специализация.

Дисертационният труд завършва с изводи и препоръки, които са резултат от направеното проучване, получените резултати и тяхната интерпретация.

6. ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ И ЛИЧНИЯ ПРИНОС НА ДОКТОРАНТА

Представените три публикации са в научни международни списания. В една от публикациите дисертантката е самостоятелен автор, във втората е първи автор, а третата е трети автор. **Катя Кичукова** има 3 участия в научни конференции, от които 2 в Република България и 1 в чужбина. Броят и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на МУ-Пловдив за публична защита и в голяма степен отразяват постигнатите резултати и същността на дисертационното изследване.

Дисертационният труд и приносите в него са резултат от дългогодишната работа и научните търсения на докторантката, поради което считам, че в голяма степен те са лично нейно дело.

7. АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът напълно отговаря на съдържанието и структурата на дисертацията и подчертава най-значимите ѝ приносни аспекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на докторантката **Катя Стефанова Кичукова** се отличава с редица достойнства в теоретичен и експериментално-приложен план. Авторката постига целите си и представя убедителни резултати в потвърждение на изследователската хипотеза.

Считам, че той напълно отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Пловдив.

Изложените съображения ми дават основание да дам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** и да предложа на Уважаемото Научно жури да присъди на **Катя Стефанова Кичукова** образователната и научна степен «Доктор» по докторска програма „Управление на здравните грижи”.

10. 06. 2022г.
гр. Варна

Изготвил становището:

/проф. Е. Желева, д.п./

Заличено на основание
Чл.5 §1, б. "В" Регламент (ЕС)2016/679